

pozsonyi német hölgyön [a bécsiek vendéglőadását nem illik kihagyni], illetve a zene tanszék egyik jellegzetes hajviseletű professzorán kívül szinte senki sem maradt a színházban. Messiaen, Ligeti, Cage, Eötvös – őket is Pozsonynak köszönhetem. A romantikus párlatoktól szagos, pozsonyi házimuzsikákra kikölcsonzott gimnazista Bartók Kossuth-szimfóniáját, vagy a bozótba rejtett Liszt-emlékmű kerítésére fémből lekottázott hozsánnát is a *Koronázási miséből*, melyet 1884-ben maga vezényelt a dómban. És a „fésűs cigányt”, aki kéthúrú gitáron játszott angol slágereket az utcán, feledhetetlen hévvel, pedig se játszani, se angolul nem tudott.

Ha a leghíresebb pozsonyit kellene megneveznem, Lábán Rudolfra szavaznék, főleg így, hogy láthattam Asconában a Monte Veritàn berendezett „anarchista” művészcsoport Lábán-kultuszát, Miki Tallone dodekaéder-daraboló Lábán-installációját, melynek alakzattana tökéletesen leképezi a Lábán-módszer testképleteit. Pozsonynak mindene van: Bibbiena-álmennyezete, fasiszta Nobel-díjasa, kiflije, magyar tanszéke, neves koldusa, köszöngető idiótája, csatornából kikandikáló szobor-pinabubusa, Andersenje és Napóleonja, csak neki írt Esterházy Péter-drámája, Pavel Vilikovský-regénye, nudistastrandja, privát rokokója és kubizmusa, Kunsthalléja, hol lokálisra, hol bécsiesre stilizált, hol teljesen hétköznapi élete.

Németh Zoltán

Kik ezek az emberek?

BESZTERCEBÁNYA, ARANYKOR

Négy-öt éve egyfolytában Besztercével álmodom. Pontosabban nem álmodom, hanem vele alszom el. Még pontosabban: az ébrenlét és az álom közötti időszakban napról napra, óráról órára, percről percre, másodpercről másodpercre idézem fel annak a tíz évnek az eseményeit, amit Besztercebányán töltöttem. Ott van előttem a műtőasztalon az egykori életem, mint egy óriásira nőtt piszkosfehér lárva, amelyet nyálkás-ruganyos lárvabőr fed, és én az álom és ébrenlét határán mozgó tudat kötőtűvel szúrom át a hártját, hatolok bele az élő, rángatózó húsba, a riadtan menekülő egykorvolt élményekbe, eseményekbe. Vajon tudtam-e 2004 és 2013 között, hogy ez fog történni? Vajon éreztem-e akkor, hogy évekkal később majd felnyitom a koponyámat, hogy kiigyam belőle az életemmel feldúsított tartalmakat? Vajon éreztem-e a másik világ felől érkező mohó kutató tekintetet, a mindent dokumentálni vágyó kényszeres rablás műveleteit? Merthogy tolvaj vagyok, valóban. Meg akarom őrizni, rá akarom égetni a retinám belső falára, a tudat fotocelláinak vásznaira az összes képet, az összes érzést, amely hozzám kapcsolható.

Kezdhethetném úgy is, hogy azon a napon akkora hóesés volt Besztercebánya főterén, hózuhatag, szakadó hó, hóvihar, hogy a magyar nyelv nem elég a kifejezésére, szükséges lenne valami új szót alkotni. Ott álltam a főtér alsó részén, 2008 november végén, és vártam a Várost, hogy nemsokára átléphessük a „Preierberger építész” által 1911-ben tervezett félköríves kapu küszöbét, és helyet foglalhassunk az „Sz 21”-es épület első emeleti pizzériájában. Néhány perc alatt belepett a hó, és a főtéren

sétáló, kabátjukat fázósan összehúzó vagy éppen átrohanó embereknek éppen csak a sziluettjét láttam. Így aztán joggal gondolhattam, hogy elkerültük egymást, esetleg félreérthettem őt, aki most ott vacog valahol fent, a Mária-szobor tövében, esetleg behúzódott a Beniczky-palota árkádjai alá, beszédbe elegyedve a kékmellényes huszárokkal. Fel-alá járkáltam, nem mertem elmozdulni a megbeszélte helyről, akkor még nem tudtam, hogy a Város húszperces késésekkel érkezik meg az életembe, és órákig mesél majd, csak remegtem, mint egy kiskutya, a cipőmre tapadt hóval.

Az teljesen biztosnak tűnik, hogy 2002-ben ismerkedtem meg vele. A beavatás hosszú és fájdalmas volt. Hosszú, mert a hímvessző barlangos falának alagútjain törte előre magát egészen a húgyhólyagig. Fájdalmas, mert alvadt fekete vérhernyókat szült a testembe. Azt mondták, menjek a zuhany alá, engedjem meg a vizet, akkor könnyebben kisajtolom magamból. Egynémelyik akkora volt, hogy nem fért a lefolyóba. Aztán másfél órányi kínlás után a cső újra visszakerült, és megint azzal a himbálózó mozgással tudtam csak járni a folyosón, mint előtte. A monumentális szocreál kórház ikszedik emeleti kórterme, az étkezőbe vezető vérfoltos út, meg a visszavezető, amikor már feltörölték, ennyi volt a mozgástér. Ha a kórház falába belenyomtam az ujjam, kispriccelt belőle a vér, ott keringett benne minden gennyes testfolyadék az onkológiától a sebészeti osztályig. A véres vizelet édeskés-csipős illata felszakította azt a páncélt, amelyet a kultúra rakott ránk. Ilyen mondatok között létezőnk: Az ember többet kibír, mint egy barom. [Mint egy állat. Vagy ökör, vagy marha, fordíthatjuk többféleképpen.] Aki egyszer ide beteszi a lábát, az nemsokára újra visszakerül. A harmadik öreg is beszélt vékony, asszonyos hangján, de annyira zokogott közben, hogy nem érttem. Ez volt a szomszéd kórterem.

A beszercebányai tél kultúrsokk a délről érkezők számára. Állok éjfélkor az utolsó városi buszra várva, és a félcipőn át hirtelen elfog az érzés, hogy meztelen talpam ráfagyott a járdára. Felnézek az út melletti táblára, ahol az elektronikus kijelzőn végigfut a szöveg: -17 °C. Az egyetemi campusra felvezető út tkp. fordított jégsínpár. Ha szembejön egy kocsi, vissza kell tolatni, mivel csak egyetlen nyomot gyúrtak ki a járművek az út közepén, a felfestett jelzések kb. tíz centiméternyire pihennek a tömör hó alatt. Ebben az esetben kétséges a feljutás, a lényeg, hogy a lehető legkisebb gázzal kell elindulni, szinte centiméterről centiméterre emelve a lábát. És mire feljutsz végre, máris elkezdhetsz gondolkodni, hogyan visszafelé.

Az első órák az egyetemi campuson [2004 áprilisa], amely a város legmagasabb dombját foglalja el, de ez az épület alul van, valaki megszámlolta, száznegyven lépcsőfok lefelé, vagy kilencvenöt, már nem emlékszem. A campus bejárati kapuja és a menza közötti épületszárnyban van a terem. Még nem tudunk bemenni, az előző órára ráhív a tanár, de annyira, hogy már öt perc az én időmből is eltelt. Nemsokára kijön egy vigyorgó alak, szlovákul beszél, de valami fura akcentussal, a táblát nem törölte le, francia szöveg rajta. Letörölöm a táblát, megtartom az előadást, rögtön utána átugrom a szomszédos menzára. Ha az érett szocialista realizmusnak lenne valamiféle kvintesszenciája, nos, ez az épület az volna, a maga építészeti mélyrepülésével, szögletes paneljeivel, öntött műmárvány-padlójával, hatalmas hodályra emlékeztető étkezdéjével, visszhangos tereivel. Első ebédem az intimitás nullfokával rendelkező egyetemi étterem műanyag asztalainál, a teremben alig egy-két ember lézeng. A rengeteg üres asztal közül kinézek egyet. Alig kezdem kanalazni a levest,

valaki leteszi a tálcáját velem szemben. Meglepődöm. A mi kultúránkban, ha akad üres hely a teremben, buszban, biztos, hogy nem melléd ül le az újonnan érkező. A délelőtti tanár, most is vigyorog. Az első sokkot a második követi. Első mondata ugyanis, itt, ebben a 99%-ban szlovák városban a következő: te magyar vagy?, kérdezi szlovákul. Igen, mondom, és hogy minél rövidebbre zárjam a szerepemet ebben a beszélgetésben, és egyúttal ravaszul megfordítsam a dialógus irányát, azonnal neki szegezem a kérdést: és te francia? Nem, nem, mondja felháborodottan, nem! Spanyol?, kérdezem, mert mintha az egyik diákkal spanyolul beszélt volna. Hááát, ingatta a fejét, majdnem, de nem, mondta bizonytalanul, nem spanyol. Akkor mi?, kérdezem. Baszk, mondja, és újra vigyorog. Figyelj, kérdez azonnal újra, László Kubala ugye magyar volt? Kétségbeesetten próbálok kutatni az emlékeimben, ki az a Kubala László, úgy teszek, mintha nagyon komolyan mérlegelném a lehetséges válaszokat, szerencsére ő rögtön folytatja, tudod, ismerem a helyzetet, vigyorog, szinte hangosan nevet, itt mindenre és mindenkire rámondják, hogy szlovák, nálunk meg, hogy spanyol vagy francia, miközben baszk, mint Lizarazu vagy Llorente, pedig ők még a baszk nyelvet is jól beszélik. A két név azonnal lokalizálta a problémát, ahaaa, szóval Kubala László futballista. Nem író és nem szobrász, sőt rögtön felugrott egy újságcikk arról, hogy Kubala három válogatottban is játszott, a magyarban, a csehszlovákban és a spanyolban, belső szememmel most újra végigolvastam, és nagyon határozottan, mert tudtam, hogy ő ezt a határozott választ várja tőlem, ezt mondtam: magyar volt, csak több válogatottban is játszott! Ion, mert így hívták, Ion Arrizabalaga elégedetten felnevetett, tudod, mondja, az FC Barcelonának sosem volt olyan jó játékosa, mint Kubala, talán nem is lesz, Kubalát mindenki ismeri Spanyolországban.

Talán a legszebb szlovákiai főtér, mondom Parti Nagynak a tér alsó részére érve, olyan, mint Magyarországnak Pécs. Igen, csak sokkal szebb, mondja Lajos, ahogy megállunk és szétnézünk. Körben az egykori német polgárházak, paloták finom eleganciával őrizve a gótikától egészen a szecesszióig terjedő stílusrétegeket, még az előttünk magasodó, a szovjet és román katonáknak emléket állító karcsú, fekete obeliszk is belesimulni látszik a történelembe. Egy időben szinte rögeszmémé vált, hogy a város legfontosabb magyar irodalmi vonatkozásait felgyűjtsem, ha töredékesen is. Így aztán könnyű kézzel tudtam rámutatni a püspöki palotára, hatásvadász monológokat tartva. Itt, Besztercebányán találta ki a magyar időmértékes költészetet Baróti Szabó Dávid 1773-ban, harmincnégy éves korában, jezsuitaként, a komáromi születésű Rauch Ignác hatására, aki talán Goethével és Schillerrel példálózott előtte. Ha nincs Besztercebánya, folytattam patetikus ömlengésemet, nincs magyar időmértékes költészet, nincs az első időmértékes verseskötet, az 1777-ben kiadott *Új mértékre vett külömb verseknek három könyvei*, nincs Vörösmartytól a *Zalán futása*, nincs Berzsenyi, nincs Weöres Sándor, nincs Szálinger, nincs Csehy, mondtam. És hát, folytattam ugyanezzel a hévvel, itt állunk a püspöki palota előtt, talán éppen itt született meg az első magyar időmértékes vers. Szinte minden évben több magyar költőt és író fogadtunk a besztercebányai Hungarisztika Tanszéken a József Attila Körnek és a Szépirók Társaságának köszönhetően, láttam az arcokon az elragadtatást. Azt már csak zárójelben tettem hozzá, hogy Molnár János és Rájnis Ignác már jóval Baróti előtt is írt időmértékes verseket, és hogy a főtéren álló püspöki palota csak 1787-ben épült meg.

A belváros egy-két vendéglője kevésbé nosztalgiából, sokkal inkább a gyorsított eljárásban kitapétázott patina igényéből adódóan régi fotókat, illetve azok reprodukcióit rakta ki falára [mondjak neveket is?, rendben, például a Kapitolban]. Utolsó besztercebányai jelenésem során, már Nyitráról érkezve, újra lefényképeztem az összeset, némelyiken elmosódó magyar szöveg, „A kabátot megvettem...”, „Jövő héten...”, „Csókoltatom...”, jellemző módon a képeslap elülső részére írva. Egy elsüllyedt világ, amelynek csak töredékei maradtak fenn, Besztercebánya, mint *A majmok bolygója*. Kétszeresen is, hiszen a város fél évezredes német múltja éppúgy elsüllyedt, mint a fél évszázados magyar. Az utóbbi években Bóna László foglalkozott több tanulmányban Besztercebánya etnikai változásaival, egykori hétköznapijaival, az itt élők életpályájával. A városnak IV. Béla adott városi és bányászati privilégiumot, a német telepesek olyan fokú autonómiát élveztek, hogy évszázadokon át sikerült fenntartaniuk zárt közösségük bányászati szellemét, az ún. Bergmannsgeistet, bányászszabadságot. Évszázadokon át a főtéren csupán németek birtokolhattak házat. Az 1800-as évek közepére azonban a lakosság döntő többsége már szlovák, néhány előkelő német polgárcsaláddal [a lakosság kb. 15%-a], és egy-két magyar hivatalnokkal [1%]. Ötven év alatt, 1910-re ebből lett 48%-os relatív magyar többség, az asszimiláló szlovák, német és zsidó lakosságból. Az 1930-as csehszlovák népszámlálás már megint csak 4%-nyi magyar és 4%-nyi német nemzetiségű lakost mutat ki. A II. világháború tragédiái [holokauszt, a német és magyar lakosság kitelepítése] után pedig szinte homogén szlovák várossá vált Besztercebánya. Annnyira, hogy itt nem is lehetett találkozni olyan erős magyarellenességgel, mint mondjuk Nyitrán, sokak számára a magyar diákok inkább egzotikusnak számítottak. A szokásos értetlenkedő kérdéseken túl, hogy tehát „de hogyan kerültetek ti ide Szlovákiába?”, inkább azt a vicces besztercebányai sztorit szokták mesélni a diákok nevetve, hogy Tünde [vagy Csilla, Réka] keresztnévű, vezetékneve után -ová végződést nem viselő csoporttársnőjüket fiúszobára osztották be a kollégiumban, ott három szlovák fiú várta, akik égő tekintettel marasztalták, őket nem zavarná a magyar lány.

A városban sétálva azon kapom magam, hogy házakat keresek. Vajon hol szállt meg Karinthy Frigyes, és mi ihlette sci-fi novelláját [*Legenda a költőről*], amelynek főszereplője a dilettáns költő, aki a *Beszterce és Vidéke* című lapban megjelent versét olvassa fel a marslakóknak: „és halk, behízsgő hangján szavalni kezdte »Az én lelkem« című költeményét, ami tegnapelőtt jelent meg a Beszterce és Vidéke »Innen-Onnan« rovatában»? Karinthy 1918 őszén járt Besztercebányán, hogy aztán visszatérve Pestre, haldokló első feleségével már csak halálos ágyán találkozhasson. Vajon hol lakott Szenes Piroska, és hol írta *Csillag a homlokán* című regényét, amelyről például Kaszák Lajos írt kritikát a *Nyugat*ba [1931/1.]? Vajon kiszállt-e a vonatból Besztercebányán Csáth Géza Pestről Stubnyafürdő felé haladtában? Vajon eljutott-e Besztercebányára Goethe, vagy csak a Selmecbánya melletti Szklenófürdőben konferenciázott? Vajon melyik besztercebányai házban született és nőtt fel Böhm Károly, a századvég egyik legeredetibb magyar filozófusa? És vajon hol találkozgatott a besztercebányai „hatok társasága”, a fiatal Böhm Károly, Petrovics Soma, Moesz Géza, Moczkovcsák János, Szalay Lajos és Jeszenszky Dezső? És melyik házban született és nőtt fel Hugyecz [Hudec] László, Sanghaj legpatinásabb, szecessziós és art deco stílusú épületeinek [a Park Hoteltől a Csen-házig, ahol jelenleg a kínai írószövetség shanghai szekciója

székel), tulajdonképpen fél Shanghajnak (ahogy Péterfy Gergely írja) a tervezője? És vajon melyik besztecebányai házban született és nőtt fel dr. Jacobi Roland ügyvéd, a világ első férfi asztalitenisz-világbajnoka? Jacobi elegáns hosszú nadrágban és csokornyakkendőben állt asztalhoz a döntőben, 1926-ot írunk, később aranyérmert nyert a férfi páros tagjaként, ezüstöt a vegyespárossal, és csapatban csak azért nem lett világbajnok, mert édesapja halála miatt haza kellett utaznia Londonból.

A személyes történelem épületei viszont megvannak. Igen, itt, a Vörös Rák vendéglő pincéjében szolt Kabai Lóri, hogy üljünk át a bárszékekre. Én vagyok Spiegelmann Laura, benne vagy az első húszban, és azért mondom el most neked, mert az egyik legjobb kritikát írtad a könyvről, és abba az 5%-ba tartozol, aki nem akarta megdugni Laurát. Ugyanitt ette „a világ legjobb pizzáját” Nagy Ildikó Noémi és Garaczi László. Szemben juhtúrós sztrapacska Kőrösi Zoltánnal, Kemény Istvánnal, Parti Naggyal, Bedecs Lacival [Reštaurácia U Richtára], feljebb, az Arcade-ban Csobánka Zsuzsával. Ayhan Gökhan, Halász Margit, Pál Dániel Levente. A Kúriában Szirák Péter, Bónus Tibor, L. Varga Péter. Száz Pali, Szalay Zoli, Darabos Enikő. N. Tóth Anikóval Németh Ilona-kiállításon a régi városházán, a Praetoriumban. A jogi kar épületében szállt meg a fél magyar irodalom Schein Gábortól Kukorelly Endréig, és itt írta meg 2012. április 17-én a *Magyar mesék* egyik darabját Parti Nagy Lajos. A főtéri karácsonyi vásár kis mézeskalácsházai között pedig indiai és szibériai élményeit meséli Háy János. Minden tökéletes.

A besztecebányai egyetem Hungarisztika Tanszékén a diákok között körülbelül olyan fokú a nyelvhasználati változatosság, mint valamikor a 18. században lehetett, a nyelvújítás kora előtt. Eleve két nagy csoportra oszthatók a diákok: kb. kétharmaduk magyar, egyharmaduk szlovák tanítási nyelvű középiskolából érkezett. Ez utóbbiak sosem tanultak magyar nyelvet és irodalmat. Alig egy-két diák használja a magyarországi köznyelvet (talán leginkább a Komárom-Dunaszerdahely környékéről érkezettek), többségük a leginkább karakteres palócot, mert Közép-Szlovákia déli részéről jöttek, egy részük, a nyugatiak a csallóközit vagy a mátyusföldit, és jól elkülöníthető csoportot alkotnak a keletiek, az ukrán határ közeléből, diftongusaikkal. Ezt színezi a szlovák iskolába járók nyelvhasználata, akiknél gyakori a szlovák akcentus (például az l szükebb ejtése). Ez utóbbiaknak csak töredéke rendelkezik szlovák felmenőkkel, bár egy részük egyes családból jött, többségüknél mindkét szülő magyar – de hiába beszélnek otthon és a településen is magyarul, ha vizsgára kerül sor, A-nyelvként kivétel nélkül mindannyian a szlovákot jelölik meg, B-nyelvként a magyart. Az iskola nyelve alapvető és meghatározó szerepet játszik a nyelvek hierarchiájában. Ez egyébként nem is csoda. Míg a családban csak hétköznapi eseményekről esik szó, addig az iskola adja a diáknak az irodalmi nyelvet, a matematika, fizika, kémia, biológia, történelem, földrajz nyelvét, a szépirodalmi nyelvet. Az anyanyelv ebből a szempontból másodlagos. Szinte csodaszámba megy, ha valaki nem csak iskolai nyelvén ír, mint Mila Haugová vagy Macsovszky Péter bilingvális költők.

Régi besztecei fényképeket nézegetek a neten. 19. és 20. századi fotók. A főtér fákkal, a főtér fák nélkül, a főtéren hosszú, ponyvás szekerek, egy óriási vásár, a főtéren felvonulás, talán halottas kocsi, feliratok, a főtéren bogárhátú autók parkolnak, utcák, a vár, a Barbakán, a német és a szlovák templom, a Mátyás-ház, a Mária-oszlop, az Óratorony, emléktáblák, itt lakott Bél Mátyás. Ipolyi Arnold püspök. A főtéren

Barbara Edelpöck, Corvin János édesanyjának háza, Hunyadi Mátyás ajándéka, aki többször járt a városban Beatrixszal is. Corvin János később Thurzó Jánosnak adja el a házat. Mátyás fiának arcvonásait a német templom freskója is őrzi, Lőcsei Pál mester szárnyasoltárának és Ipolyi Arnold szívének társaságában. Egy másik épület, a főtérből kivezető Alsó utcán, amelyben Bethlen Gábort királlyá választotta a magyar országgyűlés, szlovák nyelvű könyveim beszerző helye, mivel az Artforum könyvesbolt bérelt itt egy helyiséget. Elképzelem, hogy 2013-ban belép Bethlen Gábor, és az épület galériarészében az Organs&Extasy kiállítási tárgyaival, Bánki Ákos, Györffy László, Horror Pista, Kis Róka Csaba vagy Tanka Péter műveivel szembesül, ahogy egykori beszercebányai kolléganóm, Nagy Csilla írta kiállítás kritikájában, „tumor- és kasztrációs sorozatokkal”, testtorzókkal, egy olyan világgal, amelyben a test „lebontható, szétszedhető, összerakható”. Bár talán ez a világ ismerősebb Bethlen számára, mint a városban cirkáló autók vagy az irdatlan lakótelepek.

A főtérről teherautókkal szállítják el a havat. A belvárosi utak és a járda között 60-70 centiméter magas piszkos, csontkemény jégsáncok, legalább három-négy hónapra át. Az irodám [később kiderül, éppígy a kollégiumi szobám] szellős ablakának résein betüremkedett a hó, félméteres csíkokban, de nem olvadt el, hanem szépen izolálta a réseket. Kinézek az ablakredőny csíkjain, és az ablakom alatti félméteres hóba császármadarak ásták bele magukat, egy egész család, egy színesebb kakas és három-négy tyúk pislognak fel rám, kezemben forró tea, nézem a havas hegyoldalakat, már nem havazik, de úgy hordja a szél, mintha mégis, pattog az ablakon, a császármadarak fázósan pittyegnek.

Este van, Besztercéről álmodom. Ülök az irodámban, előttem a laptop, a szomszéd szék felől Ardamica Zorán ultrapesszimista monológja burkol ködbe. Benéz Nagy Csilla, három mondatral felvázol egy nagyívú tanulmányt. Az ajtó előtt diáklányok sutyorognak élénken, hogy a Tourba, a Ponorkába vagy a frissen megnyitott Ministry of Funba menjenek-e éjjel asztalon táncolni. Benyit Ion, hogy akkor este találkozunk-e a városban az Athletic Bilbao Európa Liga-döntőjén. Igen, viszem Hajtman Kornélt is. Csörög a telefon, Alabán Ferenc professzor úr hív, meg kell írunk pár hivatalos e-mailt, illetve elkészíteni egy kimutatást. Kinyitom az ajtót, rajta kb. hat éve lóg Demján Béla üzenete a diákoknak: „Mindjárt jövök. Demján”. Béla hat éve távozott a tanszékről. Az egykorvolt Hungarisztika Tanszék. Már nincs többé, és esély sincs, hogy újra létrejöjjön. A folyosón Anitával találkozom, Anita Huťkovával, aki magyar szülők gyermekeként nőtt fel Besztercebányán, végig szlovák környezetben, tökéletes magyartudással szól hozzám: na, mikor játszunk le a félbeszakadt teniszmérkőzésünket? A szomszéd irodában Varga Gyula és Zimányi Árpád, egrí nyelvészprofesszorok, a számítógép mögött Csikány Andrea és Horváthné Berlák Irén kolléganóm, Bolgár Adri titkárnő mellett. Ülök az irodában, nevetek Alabán tanár úr anekdotáin, tanár úr, este focimeccs, sietnem kell. Most már tényleg rohanok, a visszhangzó folyosó, az irodában csak a pénztárcát és a mobilt teszem a zsebembe, a tízig [rosszul] magyarul elszámoló idős portásnő, a városközpontba innét, a Sásóváról gyalog éppen 45 perc, parkoló, feljebb az elhagyatott katonai futballpálya, oldalt a park fenyőfái és a teniszpálya, minden lépést ismerek, sötét van, minden négyzetcentiméterre emlékszem, minden örök, és minden jelen van, most egyedül vagyok, nem biztos, hogy élek, most teljesen egyedül vagyok, egyedül vagyok, egyedül repülök, egyedül repülök,

egyedül vagyok és egyedül repülök, lépcsők és lépcsők lefelé, a kartográfus katonák épülete, a blokkház, amelynek éppen a hetedik emeletével vagyok egyvonalban, a kapu, az út, a benzinkút, az alagút, a centrum falusias elővárosa, a börtön, amelynek falára szívecskék százait rajzolta rózsaszínnel a „pacifista terrorista”, a temető magas fala, a német templom, a Mátyás-ház, a Barbakán, a főtér, igen, már itt vagyok, az Alsó utca, belépek a vendéglőbe, kik ezek, kik ezek az emberek?, mindenki itt van.

Nagy Hajnal Csilla

Nem is a szimbiózis: úgynevezett fontosság

LOSONC

Mindig is különös viszonyban álltam a térrel. Persze amint ezt a mondatot leírtam, az idő elhúzta száját és összeráncolta szemöldökét, és valóban nem volna igazságos a térre szükíteni ezt a viszonyt: az idővel szintúgy. A kettejük viszonyáról pedig aztán nyilatkozni sem tudnék. Jelenleg 1337 kilométer és minimum három ország húzódik, húzódzkodik szülővárosom és lakhelyem között. A két pontos cím között 1338. Értem ezt a távolságot? Őszintén szólva nem. 280 nap telt el azóta, hogy utoljára láttam. Meglepően melankolikus érzés vett erőt rajtam ezektől a számoktól. Pedig csupán számokról van szó, amelyekről szintén nem merném állítani, hogy tökéletesen tisztában volnék a jelentőségükkel. És ott vannak a koordinátarendszerek, egy térképé, például. Keretek közé foglaljuk a kaoszt, hogy lehessen róla mondanivalónk. Kontextust teremtünk benyomások köré, hogy jelentéssé alakuljanak. Önmagunkat próbáljuk, próbálgatjuk meghatározni ezekben a rendszerekben, vagy még inkább, általuk.

A teret, amelyről beszélni szeretnék, Losoncnak nevezik. A népessége jelenleg nagyjából huszonhatezer, én világeletemben azt állítottam magamról, hogy egy kis, harmincezres szlovákiai városban születtem, és csak most tudtam meg, hogy volt benne némi ténytyszerű tévedés. De mivel a tényekkel leginkább semmilyen viszonyban sem állok, nem nevezném megrázónak ezt a felismerést. Mindig elérzékenyülök, mikor eszembe jut ez a hely. És az első kép, amelyik megjelenik a szemeim előtt, az a losonci felhőkarcolók látványa az utcánkából, miután kilépek a házból, és balra fordulok. Ezt látom magam előtt a legtisztábban, pedig ez a két torony jóval fiatalabb nálam, és mindössze kétszer voltam bennük: egyszer, sok-sok évvel ezelőtt, apu vitt fel minket, hogy megnézzük a kilátást a tetejéről, míg ő biliárdozott, egyszer pedig évekkkel később próbáltunk bejutni valakivel. Ekkor, másodjára, egy morcos ottlakó világosított fel minket, hogy az épületben egykor működő bár már hiába keressük, évek óta lakások vannak itt, a lépcsőházon túl ez alkalommal nem jutottunk. És azt se mondanám, hogy a kilátás különösebben mély benyomást hagyott volna bennem, sokkal élesebben látom magam előtt a biliárdozó apámat. Kontextus.

Nem érzem úgy, mintha otthagytam volna Losoncot. Leszúrtam egy cérnagombolyagot, ott a kiindulás, a gombolyag, és tovább húztam Budapestre. Egy ideig